

N:o 78.

Af Herr E. Hammarlund: Om beviljande af ett extra anslag å 6,000 kronor till resestipendier åt folkskolelärare och folkskolelärarinnor.

»För min del har jag alltid så väl hyst som uttalat den grundsats, att vill man höja skolan har man två stora medel att tillgripa: att höja lärarens bildning och att förbättra hans villkor, hvilka båda medel med hvarandra stå i oskiljaktig förening.»

Dessa ord yttrades för ett par år sedan inom Riksdagens Första Kammarare af en framstående statsman. Sanningen af de samma kan ej gerna bestridas.

För den grundläggande folkskolelärarebildningen har staten sört genom inrättande af folkskolelärareseminarierna — om i tillräcklig grad är här icke platsen att utreda. Men för den fortsatta lärarebildningen göres från statens sida alls intet, trots det att inom lärarekåren finnes ett lifligt intresse härför. Och dock finnes det ett sätt, hvarpå staten genom mycket obetydliga uppoffringar skulle kunna verka i hög grad välgörande för lärarens fortsatta bildning, nemligen genom utdelande af resestipendier.

På en mängd andra områden söker staten utbilda skickliga fackmän just genom att gifva resestipendier åt dugliga personer inom det ifrågavarande arbetsfältet. Så utdelas resestipendier åt vetenskapsmän och konstnärer, åt militärer och läkare, åt agronomer och arbetare o. s. v. För närvarande utgå *årligen* af statsmedel bland annat följande belopp till resestipendier, nemligen:

till officerare och intendenturtjenstemän	kronor	9,000: —
» militärläkare	»	2,000: —

till personer, som i utlandet vilja studera landt- bruket	kronor	6,000:	—
» arbetare i de särskilda näringsyrkena	»	12,000:	—
» personer, som önska i främmande land för- värfva ökad insigt i bergshandteringen	»	6,000:	—
» lärare i främmande lefvande språk	»	6,000:	—
» konstnärer	»	9,000:	—

hvarjemte af det under Åttonde hufvudtiteln uppförda anslaget till »resestipendier samt läroböckers och lärda verks utgifvande» (inalles 24,000 kronor) en del plägar användas till resestipendier i vetenskapligt syfte.

Något anslag till resor i rent pedagogiskt syfte finnes deremot ej uppfördt å riksstaten, ehuru folkskoleläraren helt visst i lika hög grad som här ofvan nämnda kategorier har att hemta lärdom af andra nationer.

I andra land har man ock nogsamt insett vigten och betydelsen af resestipendier för folkskolelärare. Dylika stipendier finnas exempelvis i våra grannland Norge och Danmark.

Mot resestipendiens utanordnande för folkskolelärare göres måhända den invändningen, att blott ett fåtal folkskolelärare besitter den språkkunskap, som är nödig för att exempelvis i Tyskland kunna göra några erfarenheter. Antalet folkskollärare, särskildt bland de yngre, som inhemtat åtminstone ett främmande lefvande språk, är dock redan nu ganska stort, helt visst större än hvad de utanför skolan stående ana, och inrättandet af resestipendier skulle ovillkorligen hafva till följd, att än flere komme att genom sjelfstudium göra sig kompetente till åtnjutande af dylika stipendier. För öfrigt erbjuder ej blott Danmark och Finland utan ock vårt eget land med sin stora utsträckning och sina i hög grad olikartade förhållanden mycket lärorikt.

Man gör möjligen äfven den invändningen, att det dock alltid blir blott ett fåtal lärare och lärarinnor, som kan blifva delaktigt af resestipendier. Vål sant. Men den genom studieresor utbildade läraren kommer naturligtvis — så vidt man eljest träffar rätte personen — så väl genom sitt exempel som ock genom sina meddelanden enskildt eller offentligt att verka förbättrande i vida kretsar.

Inrättandet af årliga resestipendier för lärare skulle — det är min bestämda öfvertygelse — verka i hög grad välgörande för skolan. Det skulle vidga lärarens blick, afhålla honom ifrån att hemfalla under slentrianen, lära honom att se felaktigheter i vårt eget undervisningsväsen, felaktigheter, som man eljest icke tänker på, emedan de blifvit så att säga insupna med

modersmjölken, och — framför allt — det skulle blifva en kraftig sporre till än vidare sjelfverksamhet.

I betraktande deraf, att den corps, för hvilken dessa stipendier äro afsedda, vid 1884 års slut räknade 5,285 medlemmar (4,128 lärare och 1,157 lärarinnor), synes anslaget ej böra sättas lägre än 6,000 kronor (samma belopp, som utgår till resestipendier åt lärare i främmande lefvande språk, men blott två tredjedelar af det belopp, som är anslaget till resestipendier åt officerare). Derigenom skulle kunna utdelas åtskilliga större stipendier för studieresor i främmande land och ett visst antal mindre stipendier för dylika resor inom vårt eget land.

Åt Kongl. Maj:t torde böra öfverlemnas ej blott att fördela stipendierna, utan äfven att fastställa de närmare villkoren för de sammans åtnjutande (såsom kompetens, reseberättelses ingifvande o. s. v.). Till dess närmare erfarenhet vunnits i förliggande ämne, torde anslaget endast böra uppföras å extra stat.

Jag tillåter mig alltså vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte å extra stat för år 1887 uppföra och till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag af 6,000 kronor att utdelas som resestipendier åt folkskolelärare och folkskolelärarinnor på de vilkor, Kongl. Maj:t kan finna skäligt bestämma.

Stockholm den 27 Januari 1886.

Emil Hammarlund.
